

KS. PIOTR JASKÓŁA

*KU WSPÓLNEJ WIZJI KOŚCIOŁA –
NOWY DOKUMENT KOMISJI „WIARA I USTRÓJ”*

*THE CHURCH: TOWARDS A COMMON VISION: THE NEW DOCUMENT
OF THE COMMISSION “FAITH AND ORDER”*

Abstract. The article presents the new document of the Commission “Faith and Order” of the World Council of Churches, which was released under the title *The Church: Towards a Common Vision*. The document is declared to be an ecumenical agreement of high importance. In the first chapter works have been displayed which preceded the document, the second point highlights its structure and the last one scrutinizes its important contents. Author focuses on the trinity nature of Church and its unity, on the unity of Christians which has been considered both as a gift of the Triune God and a task for Christians, on the teaching on Church as the sacrament of salvation, on the Church’s concern for creation, on the social and political aspects of Church’s involvement in the world, on the broad Church’s relation toward the world, on the issue on continuity and change of the Church and finally, on the process of ministry reconciliation. A short assessment of the document is provided as a conclusion.

Summarised by Rev. Piotr Jakóła

Key words: Christ, Holy Spirit, Church, world, ecumenical dialogue, unity, relation.

Nie tylko w kręgach ekumenistów, ale w szeroko rozumianych kręgach teologicznych i kościelnych coraz powszechniejszą wydaje się opinia, że ruch ekumeniczny w świecie traci na sile i ma obecnie mniej zaangażowanych rzeczników niż w przeszłości. Ujawniają się też nowe ukierunkowania – przede wszystkim tendencje do fragmentacji, zwracania większej uwagi na to, co jednoczy nielicznych, niż na to, co jednoczy wielu. W tym kontekście

Ks. prof. dr hab. PIOTR JASKÓŁA – prezbiter diecezji opolskiej, dyrektor Instytutu Ekumenizmu i Badań nad Integracją na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Opolskiego; adres do korespondencji: ul. Drzymały 1a, 45-342 Opole; e-mail: pj@uni.opole.pl

Rev. Prof. PIOTR JASKÓŁA – priest of the diocese of Opole, director of the Institute of Ecumenism and Study of Integration at the University of Opole; address for correspondence: ul. Drzymały 1a, 45-342 Opole; e-mail: pj@uni.opole.pl

Komisja „Wiara i Ustrój” Światowej Rady Kościołów przedkłada podzielnemu chrześcijaństwu dokument o Kościele noszący w oryginalnej wersji tytuł *The Church: Towards a Common Vision*¹; w polskim przekładzie, dokonanym przez Marcina Składanowskiego, tytuł ten brzmi *Ku wspólnej wizji Kościoła*².

Dokument *Ku wspólnej wizji Kościoła* został jednogłośnie przyjęty 21 czerwca 2012 r. na posiedzeniu Komitetu Stałego Komisji „Wiara i Ustrój” w Penang w Malezji. Jest on drugim, oficjalnym uzgodnieniem Komisji w jej stuletniej historii – po Dokumencie z Limy *Chrzest, Eucharystia, Urząd kościelny* (BEM, 1982). Podejmując tematykę eklezjologiczną, Komisja dotknęła podstawowej kwestii w ruchu ekumenicznym. Przywrócenie widzialnej jedności Kościoła należy do istoty ekumenii, jest „sercem ekumenii”³.

Temat rozumienia istoty Kościoła był już obecny na pierwszym posiedzeniu Komisji „Wiary i Ustrój” w Lozannie w 1927 r.⁴ i przewijał się jako jeden z wielu przez kolejne jej zebrania, ale od zgromadzenia w Budapeszcie w 1989 r. cały program prac Komisji skoncentrowano na temacie „Istota i misja Kościoła – ekumeniczna perspektywa eklezjologii”⁵. Najnowszy dokument o Kościele jest więc efektem ponad dwudziestu lat intensywnej pracy różnych kościelnych gremiów, ekumenicznych grup i pojedynczych osób. Tekst dokumentu przechodził wiele faz redakcji, uwzględniających różne kontrowersje, opinie i punkty widzenia, które doprowadziły do sformułowania ostatecznego uzgodnienia. Każdy taki ekumeniczny tekst usiłuje z jednej strony sformułować to, co uczestniczące w procesie uzgodnienia Kościoły mogą już teraz wyrazić wspólnie, z drugiej zaś – wskazać na zbliżenia w jeszcze rozbieżnych punktach. Takie postępowanie prowadzi jednocześnie do ujawnienia różnic, które nadal występują⁶.

¹ Faith and Order Paper No. 214. Geneva: WCC 2013.

² „Studia Oecumenica” 14:2014 s. 345-405.

³ DE 1. Por. R. PORADA. *Kościół jako sakrament zbawienia w świetle uzgodnienia «Ku wspólnej wizji Kościoła»*. „Studia Oecumenica” 14:2014 s. 63-81.

⁴ *Bericht der 3. Sektion: Das Wesen der Kirche*. W: *Die Weltkonferenz für Glauben und Kirchenverfassung (1927)*. Red. H. Sasse, Berlin 1929 s. 533nn. Zob. R. Porada, *Kościół w dziele usprawiedliwienia*, Opole 2000 s. 166nn.

⁵ *Glaube und Kirchenverfassung 1985-1989*. Red. G. Gassmann, Frankfurt am Main 1990 s. 131.

⁶ W dokumencie *Ku wspólnej wizji Kościoła* nadal istniejące różnice wyrażono w zapisanych kursywą odrębnych akapitach, które w formie pytań bądź propozycji adresowane są do Kościołów celem prowadzenia dalszych prac.

1. OPRACOWANIA POPRZEDZAJĄCE DOKUMENT KU WSPÓLNEJ WIZJI KOŚCIOŁA

Nota historyczna dołączona do dokumentu *Ku wspólnej wizji Kościoła* informuje, że znaczącym momentem w namyśle „Wiary i Ustroju” nad eklezjologią była Piąta Konferencja Światowa w 1993 r. w Santiago de Compostela w Hiszpanii. Wiele czynników kształtowało tę Konferencję. Pierwszym była interpretacja wydanych przez Kościoły oficjalnych odpowiedzi na Dokument z Limy, które zostały opublikowane w sześciu tomach⁷. Uważna analiza 186 odpowiedzi zakończyła się listą kilku głównych tematów eklezjologicznych, które miały podlegać dalszemu badaniu: rola Kościoła w Bożym zamiarze zbawczym; *koinonia*; Kościół jako dar słowa Bożego (*creatura Verbi*); Kościół jako misterium lub sakrament Bożej miłości wobec świata; Kościół jako pielgrzymujący lud Boży; Kościół jako prorocki znak i służba nadchodzącego królestwa Bożego⁸. Drugim czynnikiem kształtującym Konferencję z 1993 r. były rezultaty procesu studyjnego „Wiary i Ustroju” na temat „Ku wspólnemu sformułowaniu wiary apostoelskiej dzisiaj”⁹, które ukazały zachęcające zbliżenie dotyczące całej doktrynalnej zawartości *Credo*, włącznie z tym, co wyznaje ono w odniesieniu do Kościoła. Trzecim czynnikiem był proces studyjny na temat „Jedność Kościoła i odnowa wspólnoty ludzkiej”¹⁰, który podkreślał naturę Kościoła jako znaku i narzędzia Bożego zamysłu zbawczego wobec świata. Czwartym czynnikiem były wyzwania eklezjologiczne podniesione przez koncyliarny proces na temat sprawiedliwości, pokoju i integralności stworzenia¹¹. Ponadto pojawiło się nowe ekumeniczne przyspieszenie, którego przyczyną była wzrastająca obecność eklezjologii komunijnej w dialogach dwustronnych. Te dążenia zbiegły się w decyzji podjętej przez Komisję Plenarną „Wiary i Ustroju”

⁷ Por. *Churches Respond to BEM*. Geneva: WCC 1986-1988 t. I-VI.

⁸ Por. *Baptism, Eucharist & Ministry, 1982-1990: Report on the Process and Responses*. Geneva: WCC 1990 s. 147-151.

⁹ Por. *Confessing the One Faith: An Ecumenical Explication of the Apostolic Faith as It Is Confessed in the Nicene-Constantinopolitan Creed (381)*. Faith and Order Paper No. 153. Geneva–Eugene, WCC – Wipf & Stock 2010.

¹⁰ Por. *Church and World: The Unity of the Church and the Renewal of Human Community*. Faith and Order Paper No. 151. Geneva: WCC 1990.

¹¹ *Final Document: Entering into Covenant Solidarity for Justice, Peace and the Integrity of Creation. W: Between the Flood and the Rainbow: Interpreting the Conciliar Process of Mutual Commitment (Covenant) to Justice, Peace and the Integrity of Creation*. Red. D.P. Niles. Geneva: WCC 1992 s. 164-190. Por. *Ecclesiology and Ethics: Ecumenical Ethical Engagement, Moral Formation, and the Nature of the Church*. Red. T.F. Best, M. Robra. Geneva: WCC 1997.

w 1989 r., aby rozpocząć nowe studium nad tym, co wówczas nazwano „Natura i misja Kościoła – ekumeniczne perspektywy eklezjologii”¹². Sam temat Piątej Konferencji Światowej „Ku komunii w wierze, życiu i świadectwie” odzwierciedlał wszystkie te procesy studyjne lat osiemdziesiątych XX wieku. O ile dokument *Ku wspólnej wizji Kościoła* jest etapem tej długiej drogi namysłu prowadzonego przez Komisję „Wiara i Ustrój” nad Kościołem, o tyle świeży impet nadano tej pracy właśnie na Piątej Konferencji Światowej w 1993 r.

Po kilku latach prowadzonego przez „Wiare i Ustrój” studium i dialogu początkowy rezultat poszukiwań eklezjologicznych został opublikowany w 1998 r. pod tytułem *Natura i cel Kościoła (The Nature and Purpose of the Church)*¹³. Jego status jako tekstu tymczasowego został zaznaczony w podtytule: *Etap na drodze do wspólnej deklaracji*. Reakcje na tekst pochodziły od Kościołów, organizacji ekumenicznych, regionalnych rad Kościołów, instytucji akademickich oraz osób indywidualnych. Znaczące, że w encyklice *Ut unum sint* z 1995 r. Jan Paweł II, zapraszając do dialogu na temat posługi Biskupa Rzymu, zacytował zalecenie „Wiary i Ustroju” z Santiago¹⁴.

Po upływie czasu przeznaczanego na odpowiedzi „Wiara i Ustrój” zweryfikowała swój tekst eklezjologiczny, wydając nowy szkic zatytułowany *Natura i misja Kościoła (The Nature and Mission of the Church)*¹⁵. Tekst został przedstawiony Zgromadzeniu Ogólnemu ŚRK w 2006 r., odbywającemu się w Porto Alegre w Brazylii. Temu zweryfikowanemu tekstowi także nadano podtytuł *Etap na drodze do wspólnej deklaracji*. Dokument również został wysłany Kościołom z prośbą o odpowiedź. Otrzymano ponad osiemdziesiąt odpowiedzi, chociaż tylko około trzydziestu nadeszło ściśle od Kościołów. Większość odpowiedzi Kościołów, instytucji akademickich i ekumenicznych, a szczególnie organizacji misyjnych, wyrażało zadowolenie, że misji Kościoła nadano większą rangę, tak że znalazła się ona w tytule dokumentu. Inne komentarze wyraziły obawę, że użycie dwóch słów „natura i misja” mogłoby zaciemnić fakt, że Kościół jest z samej swojej natury misyjny.

¹² Por. G. GASSMANN. *The Nature and Mission of the Church: Ecumenical Perspectives*. W: *Faith and Order 1985-1989: The Commission Meeting at Budapest 1989*. Red. T.F. Best. Geneva: WCC 1990 zwł. s. 202-204, 219.

¹³ *The Nature and Purpose of the Church: A Stage on the Way to a Common Statement*, Geneva: WCC 1998.

¹⁴ *Ut unum sint* nr 89.

¹⁵ *The Nature and Mission of the Church: A Stage on the Way to a Common Statement*. Faith and Order Paper No. 198. Geneva: WCC 2005.

W ocenie dokumentu *Natura i misja Kościoła* podjęto trzy szczególnie znaczące kroki. Po pierwsze, Komisja Plenarna „Wiary i Ustroju”, złożona ze 120 członków reprezentujących różne Kościoły, odbyła spotkanie na Krecie w październiku 2009 r. To spotkanie zgromadziło wiele osób po raz pierwszy uczestniczących w pracach „Wiary i Ustroju”. Pracy nad tekstem *Natura i misja Kościoła* poświęcono wiele sesji plenarnych¹⁶. Głównym wskazaniem Komisji Plenarnej było zalecenie skrócenia tekstu i jego większej kontekstualizacji, tak aby bardziej odzwierciedlał życie Kościołów na całym świecie¹⁷.

Po drugie, w czerwcu 2010 r. w Eczmiadzynie w Armenii Komisja Stała „Wiary i Ustroju” podjęła decyzję, że po analizie odpowiedzi na dokument *Natura i misja Kościoła* oraz po ocenie tekstu przez spotkanie Komisji Plenarnej na Krecie nadszedł właściwy czas na ostateczną redakcję. Wyznaczono komitet redakcyjny, złożony z teologów pochodzących z tradycji anglikańskiej, katolickiej, luterańskiej, metodystycznej, wschodniej i reformowanej. Dwaj współprzewodniczący reprezentowali odpowiednio tradycję metodystyczną i wschodnią.

Po trzecie, komisja była świadoma znaczącej luki w procesie udzielania odpowiedzi: nie nadeszła jeszcze konkretna odpowiedź od Kościołów wschodnich – prawosławnych i orientalnych. W tym celu odbyło się duże spotkanie konsultacyjne przedstawicieli Kościołów prawosławnych i orientalnych w Aghia Napa na Cyprze, w metropolii Konstancji, w marcu 2011 r., w którym uczestniczyło 40 teologów wyznaczonych z dziesięciu Kościołów prawosławnych i trzech Kościołów orientalnych. Spotkanie wydało obszerną ocenę tekstu *Natura i misja Kościoła*¹⁸. Główną sugestią było, aby włączyć w sposób jaśniejszy materiał na temat chrztu, Eucharystii i posługiwania duchownego do przedstawienia tego, co jest istotne dla życia Kościoła.

Obszerna analiza odpowiedzi była kontynuowana na pierwszym spotkaniu komitetu redakcyjnego w Genewie w końcu listopada 2010 r. Proces nabrał nowego tempa po spotkaniu konsultacyjnym Kościołów wschodnich w początku marca 2011 r. Spotkanie Eklezjologicznej Grupy Roboczej, które w tym samym miesiącu miało miejsce w Columbus, Ohio, w Stanach Zjednoczonych, wydało nową wersję szkicową tekstu, która została przedsta-

¹⁶ Por. *Called to Be the One Church: Faith and Order at Crete*. Red. J. Gibaut, Geneva: WCC 2012 s. 147-193.

¹⁷ Por. tamże s. 207-231.

¹⁸ Zob. P. JASKÓŁA. *Natura i misja Kościoła. Świadectwo rozwoju eklezjologii Komisji „Wiara i Ustrój”*. „Studia Gnesnensia 28:2014 s. 33-45.

wiona Komisji Stałej „Wiary i Ustroju” w Gazzadzie we Włoszech w lipcu 2011 r. Następnie komitet redakcyjny przygotował kolejną wersję tekstu w Instytucie Ekumenicznym Bossey w Szwajcarii w grudniu 2011 r. Komitetowi redakcyjnemu pomogły refleksje ze strony personelu Komisji ŚRK ds. Światowej Misji i Ewangelizacji. Tekst, który wówczas powstał, przedstawiono czterem zewnętrznym ekspertom ekumenicznym w celu uzyskania świeżej oceny. Ich sugestie zostały ocenione i uwzględnione przez komitet redakcyjny oraz przedstawione Eklezjologicznej Grupie Roboczej na spotkaniu we Fryzyndze w Niemczech w marcu 2012 r.

Na podstawie dyskusji i reakcji na tekst w czasie spotkania we Fryzyndze Eklezjologiczna Grupa Robocza wypracowała ostateczny szkic tekstu, który – jak wspomniano – został przedstawiony Komitetowi Stałemu w Penang w Malezji w 2012 r. jako deklarację uzgodnienia zatytułowaną *Ku wspólnej wizji Kościoła*. Tekst nie jest zatem „etapem na drodze” do dalszej wspólnej deklaracji, lecz jest wspólną deklaracją, do której zmierzały jego poprzednie wersje: *Natura i cel Kościoła* oraz *Natura i misja Kościoła*. Dokument *Ku wspólnej wizji Kościoła* wieńczy szczególnie etap namysłu „Wiary i Ustroju” nad Kościołem. Komisja uważa, że jej namysł osiągnął taki poziom dojrzałości, że może zostać nazwany tekstem „uzgodnienia”, mając ten sam status i charakter, co Dokument z Limy z 1982 r. Komitet Centralny ŚRK podczas spotkania na Krecie w Grecji w początku września 2012 r. przyjął tekst *Ku wspólnej wizji Kościoła* i przedłożył go Kościołom członkowskim do studium, recepcji i formalnej nań odpowiedzi.

2. STRUKTURA DOKUMENTU

Przedmowę do dokumentu napisał sekretarz generalny ŚRK Olav Fykse Tveit, pod *Wstępem* zaś podpisani są: John Gibaut, dyrektor Komisji „Wiara i Ustrój”, i dr Bazyli, metropolita Konstancji i Ammochostos, moderator Komisji „Wiara i Ustrój”. Po krótkim *Wprowadzeniu* zasadniczą strukturę treściową stanowią cztery rozdziały. Rozdział I *Misja Boża i jedność Kościoła* zgłębia temat, w jaki sposób Kościół jako wspólnota chrześcijan odnajduje swój początek w zamyśle Boga w celu zbawczego przekształcenia świata (nr 1-4), pokazuje misję Kościoła w historii (nr 5-7) i doniosłość jego jedności istotnie związanej z tą misją (nr 8-10).

Rozdział II *Kościół Trójjedynego Boga* wychodzi od rozeznawania woli Bożej wobec Kościoła (nr 11-12), poprzez zasadnicze elementy rozumienia Kościoła jako komunii (nr 13-24), by ostatecznie zebrać wyniki wspólnej

refleksji nad skutkami relacji Kościoła do Boga w odniesieniu dla życia i struktury Kościoła: *Kościół jako znak i służa Bożego zamysłu wobec świata* (nr 25-27), *Komunia w jedności i różnorodności* (nr 28-30), *Komunia Kościołów lokalnych* (nr 31-32).

Rozdział III *Wzrastanie Kościoła w komunii* skupia się na wzroście Kościoła jako ludu pielgrzymującego w drodze do królestwa Bożego (nr 33-36), zwłaszcza na pewnych trudnych zagadnieniach eklezjologicznych, które dzieliły Kościoły w przeszłości: wiara, sakramenty, posługiwanie duchowne (nr 37-57). Rozdział ten odnotowuje postęp, jaki dokonał się w kierunku większej zbieżności w niektórych sprawach, oraz wyjaśnia punkty, co do których Kościoły powinny dążyć do dalszego zbliżenia stanowisk.

Rozdział IV *Kościół w świecie i dla świata* rozwija pewne znaczące sposoby odnoszenia się Kościoła do świata: poprzez głoszenie Chrystusa w kontekście międzyreligijnym (nr 58-60), świadectwo wartości moralnych Ewangelii (nr 61-63) oraz odpowiedź Kościoła na ludzkie cierpienie i potrzeby (nr 64-66). Całość dokumentu wieńczy *Zakończenie* i *Nota historyczna*, ukazująca proces prowadzący do powstania dokumentu *Ku wspólnej wizji Kościoła*.

3. ISTOTNE TREŚCI

Uzgodnieniu *Ku wspólnej wizji Kościoła* poświęcone było sympozjum zorganizowane przez Instytut Ekumenizmu i Badań nad Integracją na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Opolskiego 29 października 2014 r. Wygłoszone wówczas referaty próbowały wydobyć i wyakcentować istotne z dzisiejszej perspektywy treści tegoż dokumentu. Ich syntezę zawiera poniższa prezentacja.

3.1. TRYNITARNY CHARAKTER KOŚCIOŁA I JEGO JEDNOŚCI

W dokumencie *Ku wspólnej wizji Kościoła* mocno została wyeksponowana teza, że Kościół jest „Kościółem Trójjedynego Boga”. Tak też brzmi tytuł drugiego rozdziału tegoż uzgodnienia, gdzie przedstawiono biblijne obrazy Kościoła. Ten teologicznie oczywisty fakt w perspektywie teologii prawosławnej skomentował K. Leśniewski¹⁹. Przekonuje on, że trynitarny charakter Kościoła wydaje się bardzo ważny z ekumenicznego punktu widzenia.

¹⁹ *Wpływ obrazów Kościoła na trynitarną wrażliwość chrześcijan. Dokument „Ku wspólnej wizji Kościoła” w świetle eklezjologii prawosławnej.* „Studia Oecumenica” 14:2014 s. 109-123.

Dogmat trynitarny stanowi bowiem nie tylko podstawę chrześcijańskiej tożsamości, ale również rzeczywistość najbardziej łączącą wszystkie Kościoły. Jego zdaniem refleksja teologiczna nad misterium Kościoła powinna zawsze dokonywać się w perspektywie trynitarnej, gdyż „najbardziej charakterystyczne obrazy Kościoła (*koinonia*, Lud Boży, Ciało Chrystusa, Świątynia Ducha Świętego) mają za zadanie pomóc wiernym w uświadamianiu sobie wielkości tajemnicy eklezjologicznej, która ma swoje źródło w Bogu, będącym Wspólnotą/Komunią (gr. *koinonia*) Trzech Przenajświętszych Osób. Jeśli Kościół jest obrazem wspólnoty/komunii (gr. *koinonia*) Trójcy Przenajświętszej, to ten obraz ma nie tylko znaczenie symboliczne, ale i głęboko egzystencjalne. Świadomość bowiem, że przynależymy do rzeczywistości Bosko-ludzkiej, w której Trójosobowy Bóg jest pośród Swego Ludu, otwiera i wyzwala z indywidualizmu i egocentryzmu”²⁰.

Dokument Komisji „Wiara i Ustrój” prezentuje też trynitarną wizję chrześcijańskiej jedności. Wynika to z podstawowego celu, jaki stawia sobie Komisja, a jest nim: „służba Kościołom wzywającym się nawzajem do widzialnej jedności w jednej wierze i w jednej wspólnocie eucharystycznej, wyrażonej w kulcie i we wspólnym życiu w Chrystusie, przez świadectwo i służbę wobec świata i postęp ku tej jedności, aby świat uwierzył”²¹. Z. Glaeser w swoim opracowaniu podkreśla, że jedność Kościoła jest darem Trójjedynego Boga i zadaniem dla chrześcijan²². Jedność Kościoła ma charakter trynitarny. Ona jest ukonstytuowana na obraz Trójcy Świętej i w Niej ma swoje źródło. „W Kościele przez Ducha Świętego wierni jednoczą się z Jezusem Chrystusem i przez to mają udział w żywej relacji z Ojcem [...]”²³. Jedność Kościoła nie stanowi tylko jednego z jego atrybutów, ale należy do jego istoty. Ma wymiar teocentryczny, a nie antropocentryczny. W historycznym Kościele na sposób ikoniczny wyraża się jedność trzech Osób w Trójcy. Jej sprawcą jest Duch Święty. On „nie tylko obdarza wiarą i innymi charyzmatami poszczególnych wiernych, lecz także wyposaża Kościół w istotne dla niego dary, cechy i ustrój; [...] karmi i ożywia Ciało Chrystusa przez żywy głos przepowiadanej Ewangelii, przez komunie sakramentalną, zwłaszcza w Eucharystii, i przez posługiwanie duchowne”²⁴.

²⁰ Tamże s. 122. Por. *Ku wspólnej wizji Kościoła* nr 2, 6.

²¹ Tamże *Wstęp*.

²² Z. GLAESER, *Jedność Kościoła w perspektywie dokumentu „Ku wspólnej wizji Kościoła”*, „*Studia Oecumenica*” 14:2014 s. 29-44.

²³ *Ku wspólnej wizji Kościoła* nr 13.

²⁴ Tamże nr 16.

Ponieważ nie człowiek jest autorem jedności Kościoła, stąd wysiłki chrześcijan skupiające się w ruchu ekumenicznym nie są w stanie same z siebie zagwarantować Kościołowi jedności. Ona jest Bożym „darem życia i miłości, a nie zasadą jednomyślności lub jednostronności”²⁵. W konsekwencji też „jako wspólnota Kościołów jesteśmy wezwani, aby wyrażać jedność życia, która jest nam dana w Jezusie Chrystusie przez Jego życie, krzyż i zmartwychwstanie, tak aby rozbieżności, grzech i zło mogły zostać przezwyciężone”²⁶. Egzystencjalne ujęcie jedności Kościoła ilustruje nr 22 dokumentu: „Kościół jest jeden, ponieważ Bóg jest jeden (por. J 17,11; 1 Tm 2,5). W rezultacie jedna jest wiara apostołska, jedno jest nowe życie w Chrystusie, jedna jest nadzieja Kościoła. Jezus modlił się, aby Jego uczniowie byli jedno tak, aby świat mógł uwierzyć (por. J 17,20-21), i posłał Ducha Świętego, by kształtował ich w jedno Ciało (por. 1 Kor 12,12-13). Obecne podziały w Kościołach i między nimi stanowią kontrast wobec tej jedności; «muszą one zostać przezwyciężone przez pochodzące od Ducha Świętego dary wiary, nadziei i miłości, tak aby oddzielenie i wykluczenie nie miały ostatniego słowa». Jednakże mimo wszystkich podziałów Kościoły rozumieją siebie jako ugruntowane w jednej Ewangelii (por. Ga 1,5-9). Są one też zjednoczone w wielu cechach swojego życia (por. Ef 4,4-7)”²⁷.

3.2. KOŚCIÓŁ JAKO SAKRAMENT ZBAWIENIA

Dla katolickiego sposobu myślenia o Kościele znaczącą jest wypowiedź Konstytucji *Lumen gentium* Soboru Watykańskiego II. W pierwszym akapicie tejże Konstytucji stwierdzono: „Kościół jest w Chrystusie jakby sakramentem, czyli znakiem i narzędziem wewnętrznego zjednoczenia z Bogiem i jedności całego rodzaju ludzkiego”²⁸. W ocenie katolickich teologów rozumienie Kościoła jako „sakramentu zbawienia” dobrze wyraża złożoną rzeczywistość Kościoła, która łączy w sobie wymiar ludzki i boski, znak i oznaczaną rzeczywistość, stając się w ten sposób narzędziem zbawienia²⁹.

Kościół poreformacyjny zazwyczaj nie stosują w odniesieniu do Kościoła kategorii sakramentalnych. Początkowo w tradycji reformacyjnej idei tej w ogóle nie rozwijano, często wprost ją odrzucano, widząc w niej zagrożenie dla właściwego wyrażenia prawdy o Kościele. Dzięki ekumenicznym dia-

²⁵ Tamże, *Przedmowa*.

²⁶ Tamże.

²⁷ Tamże nr 22.

²⁸ KK 1.

²⁹ Por. R. PORADA. *Kościół jako sakrament zbawienia* s. 63-81.

logom sytuacja uległa jednak zmianie – zgodnie z zasadą, że jeśli jakaś kwestia jest istotna dla partnera dialogu, to staje się ona również ważna dla wszystkich uczestników dialogu³⁰.

Komisja „Wiara i Ustrój” w przyjętym dokumencie wypracowała następujące stanowisko: „Chociaż istnieje szeroka zgoda co do tego, że Bóg ustanowił Kościół jako uprzywilejowany środek, aby urzeczywistnić powszechny plan zbawienia, pewne wspólnoty wierzą, że można to odpowiednio wyrazić przez mówienie o «Kościół jako sakramencie», podczas gdy inne nie używają zazwyczaj takiego języka lub wyraźnie go odrzucają. Ci, którzy używają wyrażenia «Kościół jako sakrament», czynią tak, ponieważ rozumieją Kościół jako skuteczny znak i środek (niekiedy opisywany słowem «narzędzie») komunii ludzi między sobą przez ich komunie w Trójjedynym Bogu. Ci, którzy powstrzymują się przed używaniem tego wyrażenia, uważają, że jego zastosowanie mogłoby zaciemnić rozróżnienie między Kościołem jako całością a poszczególnymi sakramentami i że mogłoby to prowadzić do przeoczenia grzeszności, która wciąż jest obecna wśród członków wspólnoty. Wszyscy zgadzają się, że Bóg jest autorem zbawienia. Pojawiają się różnice dotyczące sposobów, w jakie poszczególne wspólnoty rozumieją naturę i rolę Kościoła oraz jego obrzędy w tym zbawczym działaniu”³¹.

R. Porada w swoim komentarzu do uzgodnienia *Ku wspólnej wizji Kościoła* zauważa, że „uczestniczące w dialogu Kościoły wspólnie wyznają, że to sam Chrystus jest sakramentem Boga. Wszystkie strony przyznają też, że Kościół nie jest tylko zwykłą ludzką społecznością lub zgromadzeniem, lecz Ciałem Chrystusa, świątynią Ducha Świętego, przedmiotem wiary. Jest zatem rzeczywistością misteryjną, którą Bóg powołał i ustanowił poprzez swoje Słowo (Logos) oraz przez głoszenie Ewangelii i sprawowane sakramenty. Zgodność dotyczy także potrzeby wyraźnego odróżniania Chrystusa od Kościoła. Strona katolicka, odnosząc pojęcie sakramentu do Kościoła, nie twierdzi, że jest on w tym samym sensie sakramentem, co Chrystus”³². Punktem różnicującym pozostaje dokładne określenie natury owej narzędziowej roli Kościoła – w tym także relacji Kościoła do sprawowanych w Kościele sakramentów. Ta kwestia dotyka jednak ogólniejszego pytania o możliwość współdziałania w dziele zbawczym Boga, co wiąże się z podstawami kon-

³⁰ A. BIRMELÉ. *Is the Church a Sacrament? W: Believing in Community. Ecumenical Reflections on the Church*. Red. P. De Mey, P. De Witte, G. Mannion. Leuven–Paris–Walpole, MA 2013 s. 271.

³¹ *Ku wspólnej wizji Kościoła* nr 27.

³² Kluczową wypowiedzią w tym kontekście pozostaje soborowe stwierdzenie, że Kościół jest „jakby (*veluti*) sakramentem”. R. PORADA. *Kościół jako sakrament zbawienia* s. 79.

fesyjnych różnic. Posługując się opiniami teologów zachodnich, R. Porada wskazuje na wielorakie plusy stosowania sakramentalnej terminologii w myśleniu o Kościele. Przede wszystkim jest ona „daleka od triumfalizmu, nie promuje Kościoła jako samowystarczalnej i samorealizującej się rzeczywistości, lecz jako służę i narzędzie zbawienia, a więc rzeczywistość całkowicie relatywną. Tak jak materia sakramentów sama z siebie nie przynosi żadnych sakramentalnych efektów, tak Kościół tylko w swej historycznej strukturze i organizacji nie jest w stanie spełnić swego posłannictwa. Pojęcie sakramentu odniesione do Kościoła pozwala więc uwypuklić boską inicjatywę i boskie pierwszeństwo w urzeczywistnianiu się Kościoła”³³.

3.3. TROSKA KOŚCIOŁA O LOS STWORZENIA

Prof. W. Hryniewicz rozważa problematykę dokumentu *Ku wspólnej wizji Kościoła* w łączności z podpisaną na Zgromadzeniu Ogólnym ŚRK w koreańskim Busan (30.10 – 8.11.2013) *Deklaracją o Jedności (Unity Statement)*³⁴ przez pryzmat kryzysu ekologicznego i głębokiej troski chrześcijańskich Kościołów o los całego Bożego stworzenia³⁵. Jego zdaniem ekumeniczna wizja Kościoła nawiązuje do Bożego planu dla wszechświata, który jasno oddają słowa czwartej Ewangelii: „Tak bowiem Bóg umiłował świat, że dał swego Jednorodzonego Syna” (J 3,16). Te słowa mówią o miłości Boga jako Jego niezmiennej postawie wobec całego stworzenia. W zamiarach Boga Kościół nie jest celem sam dla siebie, jego zadaniem jest służenie boskiemu planowi przeobrażenia świata (por. nr 58). W. Hryniewicz ostrzega przed pokusą absolutyzacji tej rzeczywistości, którą jest Kościół³⁶. Stąd zasadne wydają mu się słowa z ekumenicznego uzgodnienia: „Wraz z wszystkimi ludźmi dobrej woli Kościół usiłuje troszczyć się o stworzenie, pragnące udziału w wolności dzieci Bożych (zob. Rz 8,20-22); przeciwstawia się nadużywaniu i niszczeniu ziemi i uczestniczy w boskim dziele uzdrawiania zakłóconych relacji między stworzeniem a ludzkością” (nr 66)³⁷. Dokument *Ku wspólnej wizji Kościoła*

³³ Tamże s. 80. Por. W. BEINERT, U. KÜHN. *Ökumenische Dogmatik, Ökumenische Dogmatik*. Leipzig–Regensburg 2013 s. 484.

³⁴ Przekład polski: *Deklaracja jedności*. Przeł. K. Karski. „Studia i Dokumenty Ekumeniczne” 30:2014 nr 1-2 s. 67-73.

³⁵ W. HRYNIEWICZ. *Troska Kościoła o los stworzenia. Kryzys ekologiczny i zadania chrześcijan*. „Studia Oecumenica” 14:2014 s. 5-15.

³⁶ Tamże s. 6.

³⁷ Także *Deklaracja o jedności* stwierdza: „Jedność Kościoła, jedność wspólnoty ludzkiej oraz jedność całego stworzenia łączą się wzajemnie ze sobą. [...] Ujawniony nam w Chrystusie

wyjaśnia, że zamierzeniem i wolą Boga jest zgromadzenie ludzkości i całego stworzenia w jedną nową rzeczywistość zjednoczonego świata pod panowaniem Chrystusa. Tajemnica zbawienia i przeobrażenia ludzkości jest uczestnictwem w pojednawczej misji Chrystusa, w pojednaniu wszystkiego w Bogu i wszystkich ze sobą nawzajem³⁸. Zdaniem W. Hryniewicza warto zwrócić uwagę na uniwersalistyczną wymowę i kosmiczny charakter wypowiedzi z uzgodnienia *Ku wspólnej wizji Kościoła*, gdyż w nich stara biblijna idea oczekiwała się świeżych akcentów i sformułowań, które skłaniają do zadumy³⁹.

Na społeczno-polityczne aspekty zaangażowania Kościoła w świecie zwraca uwagę opracowanie S. Rabieja⁴⁰. Przez pryzmat troski o stworzenie, solidarności ze wszystkimi ludźmi i potrzeby przywiązania do solidnego fundamentu etyczno-moralnego cytuje ważne stwierdzenia omawianego dokumentu: „Kościół obejmuje wszystkie klasy społeczno-ekonomiczne. Zarówno bogaci, jak i ubodzy potrzebują zbawienia, które może dać jedynie Bóg. Za przykładem Jezusa Kościół jest wezwany i w szczególny sposób obdarzony mocą, aby dzielić los cierpiących i troszczyć się o potrzebujących i marginalizowanych. Kościół głosi słowa nadziei i pocieszenia płynące z Ewangelii, angażuje się w dzieła współczucia i miłosierdzia (por. Łk 4,18-19) oraz jest upoważniony do uzdrawiania i przywracania zniszczonych ludzkich relacji oraz do służby Bogu w posłudze jednania tych, którzy są rozdzieleni przez nienawiść lub wyobcowanie (por. 2 Kor 5,18-21). Razem ze wszystkimi ludźmi dobrej woli Kościół dąży do troski o stworzenie wdychające, by mieć udział w wolności dzieci Bożych (por. Rz 8,20-22), przez przeciwstawianie się nadużyciom oraz niszczeniu ziemi oraz przez uczestnictwo w Bożym uzdrawianiu zniszczonych relacji między stworzeniem a ludzkością”⁴¹.

3.4. KOŚCIÓŁ WOBEC ŚWIATA

Stosunek Kościoła do świata może być odczytywany w wielu miejscach uzgodnienia w szerszym lub węższym kontekście. Jego znaczące opisy zawierają numery w rozdziale drugim (nr 25-27) i czwartym (nr 58-60). Aby

plan Boga polega na tym, aby w pełni czasu zgromadzić wszystko w Chrystusie, „«to, co jest w niebiosach i to, co jest na ziemi» (Ef 1,10)”.

³⁸ Por. *Ku wspólnej wizji Kościoła* nr 25 i 26. Zob. 2 Kor 5,18-21; Rz 8,18.25.

³⁹ W. HRYNIEWICZ. *Troska Kościoła o los stworzenia* s. 7.

⁴⁰ S. RABIEJ. *Społeczno-polityczne aspekty zaangażowania Kościoła*. „Studia Oecumenica” 14:2014 s. 99-108.

⁴¹ *Ku wspólnej wizji Kościoła* nr 66. Zob. S. RABIEJ. *Społeczno-polityczne aspekty zaangażowania Kościoła* s. 105.

dostrzec ich właściwe znaczenie, konieczne jest uświadomienie sobie podstawowych faktów biblijnych i historycznych⁴².

W języku Biblii, przejętym później przez chrześcijaństwo, a głównie przez kaznodziejów, pojęcie „świat” często ma odcień pejoratywny, choć nie zapomina się także o pierwotnym znaczeniu tego słowa, które oznacza całość kształt stwórczego działania Boga. Wszystko zatem, co zostało stworzone, jest dobre. Nauka Biblii daleka jest od jakichkolwiek naleciałości manicheizmu. Grzech w świecie nie ma kreacyjnych początków, pojawił się dopiero w historii ludzi wypełniających sobą Boży świat. U autorów Nowego Testamentu, przede wszystkim zaś u św. Jana, ów dualizm w rozumieniu świata występuje w porządku moralnym i duchowym, ale nie ma natury ontologicznej⁴³. Tym samym dwa znaczenia słowa „świat” w historii zbawienia tracą swój przeciwstawny charakter.

Patrząc historycznie, nie sposób nie pamiętać, że czas przed cesarzem Konstantynem, czas męczenników Kościoła, był przede wszystkim czasem uwarunkowanym świadomością istnienia ideowych i praktycznych przeciwieństw między Kościołem a światem. „Świat” był niechrześcijańskim, pogańskim środowiskiem, w którym chrześcijanie wiodli swe życie w oczekiwaniu na eschatologiczne spełnienie. Panowanie Konstantyna rozpoczęło okres utożsamiania się Kościoła ze „światem”. Zwłaszcza od edyktu mediolańskiego (313 r.) wymiary geograficzny, polityczny, kulturowy i kościelny ulegają „stopnieniu”. „Kościół ekumenii” jako Kościół całej zamieszkałej ziemi przybiera formę „ekumenii Kościoła”, tzn. utożsamia się z całym chrześcijańskim światem⁴⁴.

Wraz z nastaniem czasów nowożytnych kończy się wielka konstantyńska epoka w historii Zachodu. Zaczyna rozwijać się autonomiczna, zlaicyzowana, świecka kultura. Wobec wymagań tej kultury Kościół – rozbitý w dodatku przez reformację na wiele Kościołów – coraz bardziej jest spychany do defensywy. Jeden założony przez Chrystusa Kościół widzi siebie stopniowo w pozycji skonfrontowanego ze światem, ludzkością, kulturą, które odkryły własną wartość, autonomię i prawa. Swoich działań nie podporządkowują już one więcej woli Kościoła, dążą do dóbr w sposób niezależny od Kościoła.

Dokument *Ku wspólnej wizji Kościoła* postrzega omawianą kwestię przez pryzmat potrzeby dialogu między Kościołem a światem, podkreślając

⁴² P. JASKÓŁA. *Kościół wobec świata*. „Studia Oecumenica” 14:2014 s. 17-28.

⁴³ Por. J 3,18n; 7,7; 15,18 n.; 17,9.

⁴⁴ Św. Atanazy († 373) i św. Bazyle Wielki († 379) wprost utożsamiają pojęcia „Kościół” i „ekumenia”. Zob. P. JASKÓŁA. *Zagadnienia ekumeniczne*. Opole 2004 s. 12

równocześnie wymiar ewangelizacyjnego wyzwania, jaki stanowi szeroko rozumiany świat dla chrześcijańskich Kościołów⁴⁵. Atmosfera dialogu między Kościołami chrześcijańskimi a światem stwarza bowiem warunki do tego, by każda strona mogła egzystować w swej specyfice i tworzyć ją. Z pewnością „świat” nie jest już dziś więcej ani wrogim, pogańskim środowiskiem z czasów wczesnochrześcijańskich prześladowań, ani ową średnio-wieczną rzeczywistością polityczną, która w gruncie rzeczy miała tylko Kościołowi służyć. W swej relatywnej autonomii świat czy ludzkość pozostają wielkościami niezależnymi. Kościoły uznają dziś wyraźniej niż kiedyś zarówno swoje własne konstytutywne powiązanie ze światem, jak i odkrywają chrystologiczne i pneumatologiczne podstawy tych powiązań, które w dotychczasowym historycznym działaniu Kościołów na ogół były pomijane. „Ekumeniczne uzgodnienie *Ku wspólnej wizji Kościoła* tchnie chrystologicznym i pneumatologicznym uniwersalizmem. Ten uniwersalizm sprawia, że chrześcijańskim Kościołom nie można przypisywać monopolu na to, co pochodzące od Ducha, co Boże. Moc Bożego Ducha działa również poza granicami Kościołów. Twórcza wszechobecność Bożego Ducha sprawia, że Kościoły mogą uczyć się także od świata. Pneumatologiczna świadomość nie tylko na to pozwala, ale wprost do tego obliguje. Z tego też powodu Kościoły w stosunku do świata winny umieć cenić rolę kategorii partnerskich i kategorii dialogu, nie zapominając równocześnie o swej ewangelizacyjnej misji”⁴⁶.

W kontekście ewangelizacyjnej misji Kościoła wobec świata należałoby również widzieć problematykę etyczną, którą wydobywa M. Składanowski⁴⁷. Dokument *Ku wspólnej wizji Kościoła* trzy numery poświęca moralnym wyzwaniom Ewangelii (nr 61-63). W zaangażowaniu moralnym dokument dostrzega nieodłączną część życia chrześcijan: „Kościół nie jest odizolowany od moralnych zmagania całej ludzkości. Wraz z wyznawcami innych religii, jak również ze wszystkimi ludźmi dobrej woli chrześcijanie muszą działać nie tylko na rzecz tych indywidualnych wartości moralnych, które są istotne dla autentycznego urzeczywistnienia osoby ludzkiej, lecz również na rzecz społecznych wartości sprawiedliwości, pokoju oraz ochrony środowiska, skoro orędzie Ewangelii rozciąga się zarówno na osobowy,

⁴⁵ Wprost tak ujmuje to np. nr 7: „Postęp światowej kultury świeckiej stanowi dla Kościołów wyzwanie w sytuacji, gdy wielu podważa samą możliwość wiary, wierząc, że ludzkie życie samo sobie wystarcza bez jakiegokolwiek odniesienia do Boga”.

⁴⁶ P. JASKÓŁA. *Kościół wobec świata* s. 27.

⁴⁷ Zob. M. SKŁADANOWSKI. *Unity of the Church vs. Ethical Differences. Difficulties Associated with and the Prospects for the Document The Church: Towards A Common Vision*. „Studia Oecumenica” 14:2014 s. 91-98.

jak i na wspólnotowy aspekt ludzkiego istnienia. Stąd komunია (*koinonia*) obejmuje nie tylko wyznanie jednej wiary i sprawowanie wspólnego kultu, ale także wspólne wartości moralne, oparte na inspiracji i intuicjach Ewangelii. Pomimo obecnego stanu podziału Kościoła doszły tak daleko w pogłębianiu wspólnoty, że są świadome, iż to, co czyni jeden z nich, wpływa na życie innych. Mają wobec tego coraz większą świadomość potrzeby wzajemnej odpowiedzialności za siebie, szanującej etyczne refleksje i decyzje. Kiedy Kościoły wzajemnie pytają się i potwierdzają, dają wyraz temu, co już jest im wspólne w Chrystusie” (nr 62).

3.5. CIĄGŁOŚĆ I ZMIANA W KOŚCIELE

Zagadnienie ciągłości i zmiany w Kościele w oparciu o uzgodnienie *Ku wspólnej wizji Kościoła* podjął P. Kopiec⁴⁸. Zauważył, że ściśle łączy się ono z problemem kultury i pytaniem, jak dalece chrześcijaństwo ma podejmować dialog z kulturą ludzką. Kultura w życiu społecznym odgrywa fundamentalną rolę, obejmując systemy wartości, idei, wzorów zachowań i norm, przez które człowiek rozpoznaje rzeczywistość. Misja Kościoła, by być zrozumiała i skuteczna, musi więc dokonywać się w kulturze, wykorzystując stworzoną przez nią rzeczywistość symboliczną. Dlatego też Kościół powołany jest do uczestnictwa w kulturze, wykorzystując ją jako narzędzie ewangelizacji i ujmując ją jednocześnie jako zadanie. Kultura, jako rzeczywistość społeczna, podobnie jak same społeczeństwa, jest w ciągłym ruchu i podlega ciągłym przemianom. W konsekwencji więc Kościół musi dostosowywać swą misję do zmieniających się warunków. Ciągłość jest więc spleciona ze zmianą w ten sposób, że zmiany Kościoła zapewniają ciągłość jego misji. Jako rzeczywistość teandryczna, Kościół podąża więc ku Królestwu Bożemu przez historię i kultury⁴⁹.

3.6. KU POJEDNANIU POSŁUGIWAŃ

Tekst dyrektora Instytutu Ekumenizmu KUL Przemysława Kantyki⁵⁰ koncentruje się na jednym z podstawowych tematów dialogów ekumenicznych,

⁴⁸ P. KOPIEC. *Continuity and Change in the Church: Christian Journey Across Human Cultures*. „Studia Oecumenica” 14:2014 s. 45-52.

⁴⁹ Zob. *Ku wspólnej wizji Kościoła* nr 7 i 21.

⁵⁰ *Towards the Reconciliation of Ministries. Apostolic Succession and Mutual Recognition of Ministry form “Unitatis redintegratio” to “The Church: Towards a Common Vision”*, „Studia Oecumenica” 14:2014 s. 53-62.

jakim jest zagadnienie posługiwania duchownego, zakorzenionego w sukcesji apostołskiej. W ocenie wielu Kościołów to zagadnienie warunkuje ważność sprawowanej w danej wspólnocie Eucharystii. W wysiłkach teologów, jak i w prowadzonych dialogach międzykościelnych poszukuje się możliwości wzajemnego uznania za ważne posługiwania duchownego występującego w danej wspólnocie wyznaniowej.

Komisja jest zgodna co do tego, że „działanie Ducha Świętego w Kościele wiąże się ze strukturami instytucjonalnymi lub porządkiem posługiwania duchownego”⁵¹. Tu, jak w wielu innych miejscach w całym dokumencie, Komisja nie znajduje innego wyjścia, jak tylko wymienić różnice w postrzeganiu tego zagadnienia przez różne Kościoły, jednak bez wymieniania poszczególnych denominacji. Teologowie czytający tekst dokumentu łatwo jednak zauważą, gdzie Komisja odnosi się do katolickiego i prawosławnego punktu widzenia: „Niektórzy widzą pewne istotne aspekty ustroju Kościoła jako chciane i ustanowione przez samego Chrystusa po wszystkie czasy; dlatego, zachowując wierność wobec Ewangelii, chrześcijanie nie mieliby zasadniczo żadnego autorytetu, aby zmienić tę strukturę, która jest z Bożego ustanowienia”. W następnych zaś słowach łatwo dostrzec pozycję protestancką, szczególnie zaś Kościołów wolnych: „Niektórzy sądzą, że ustrój Kościoła zgodnie z Bożym powołaniem może mieć więcej niż jedną formę, podczas gdy inni uważają, że żadna określona forma ustrojowa nie może być przypisana woli Bożej”⁵².

Komisja poświęca szczególne miejsce posługiwaniu w obrębie Kościoła. Opis zagadnienia posługiwania duchownego i święceń zaczyna się od stwierdzenia, że Kościoły różnią się w podejściu do trzystopniowego podziału święceń. Model ten, wciąż przez wiele Kościołów uznawany za normatywny, został zastąpiony wielością innych modeli przez Kościoły wyrosłe z Reformacji. Najważniejsze, według analizowanego dokumentu, jest pytanie, czy „historyczny episkopat” (oznaczający biskupów ordynowanych w sukcesji apostołskiej sięgającej aż do najwcześniejszych pokoleń Kościoła) lub też – ogólniej – sukcesja apostołska posługiwania związanego z ordynacją jest czymś zamierzonym przez Chrystusa dla Jego wspólnoty czy też nie⁵³. Tu znów, niestety, Komisja musi odnotować różnice w odpowiedziach udzielanych przez Kościoły⁵⁴.

⁵¹ *Ku wspólnej wizji Kościoła* nr 24.

⁵² Tamże.

⁵³ Por. tamże nr 47.

⁵⁴ Wydaje się jednak, że sama Komisja przychyliła się do rozwiązania zawierającego potrzebę „historycznego episkopatu”, gdy cytuje BEM, że trójstopniowe posługiwanie duchowne „może

Czy więc omawiany dokument Komisji „Wiara i Ustrój” zawiera przełomowe zapisy w odniesieniu do sukcesji apostołowej i posługiwania duchownego? Według P. Kantyki w najnowszym dokumencie „Wiary i Ustroju” nie otrzymaliśmy ekumenicznego uzgodnienia w kwestii sukcesji apostołowej i posługiwania duchownego. Zamiast tego zaoferowano nam raz jeszcze solidny i panoramiczny zarys rezultatów dyskusji ekumenicznej, skatalogowanie zbieżności i rozbieżności. Dokument nie zawiera konkretnych propozycji wiodących ku pojednaniu posługiwania, mimo to można go jednak uznać za krok naprzód. Samo skatalogowanie obszarów ekumenicznych konwergencji i dywergencji w tej ważnej kwestii może pomóc przejść do bardziej konkretnych ustaleń w sprawie wzajemnego uznania posługiwania duchownych⁵⁵.

*

Ogólnie w opinii komentatorów istotna wartość najnowszego dokumentu Komisji „Wiara i Ustrój” polega na tym, że po Dokumencie z Limy jest on następnym ważnym ekumeniczno-eklezyjologicznym „uzgodnieniem”, które nawiązuje do innych prac studyjnych Komisji i uwzględnia osiągnięcia wielu międzywyznaniowych dialogów ostatnich dekad. Ekumeniczna dojrzałość uzgodnienia *Ku wspólnej wizji Kościoła* wyraża się w jego wyznaniowo otwartym charakterze.

BIBLIOGRAFIA

- Baptism, Eucharist & Ministry, 1982-1990: Report on the Process and Responses. Geneva: WCC 1990.
- BEINERT W, KÜHN U.: Ökumenische Dogmatik, Ökumenische Dogmatik. Leipzig–Regensburg 2013.
- Called to Be the One Church: Faith and Order at Crete. Red. J. Gibaut. Geneva: WCC 2012.
- Confessing the One Faith: An Ecumenical Explication of the Apostolic Faith as It Is Confessed in the Nicene-Constantinopolitan Creed (381). Faith and Order Paper No. 153. Geneva– Eugene: WCC – Wipf & Stock 2010.

służyć dziś za wyraz jedności, której poszukujemy i jednocześnie za środek do jej osiągnięcia” (BEM, *Ministry*, 22). Na temat „prymacjalności” uzgodnienie *Ku wspólnej wizji Kościoła* zauważa, że Kościoły nie mają wspólnego zdania i różnią się w ocenie, „czy powszechna posługa prymatu jest konieczna, a nawet pożądana” (*Ku wspólnej wizji Kościoła* nr 57).

⁵⁵ Por. P. KANTYKA. *Towards the Reconciliation of Ministries* s. 62.

- Church and World: The Unity of the Church and the Renewal of Human Community. Faith and Order Paper No. 151. Geneva: WCC 1990.
- GASSMANN G.: The Nature and Mission of the Church: Ecumenical Perspectives. W: Faith and Order 1985-1989: The Commission Meeting at Budapest 1989. Red. T.F. Best, Geneva: WCC 1990.
- The Church: Towards a Common Vision. Faith and Order Paper No. 214. Geneva: WCC 2013.
- GLAESER Z.: Jedność Kościoła w perspektywie dokumentu „Ku wspólnej wizji Kościoła”. „Studia Oecumenica” 14:2014 s. 29-44.
- HRYNIEWICZ W.: Troska Kościoła o los stworzenia. Kryzys ekologiczny i zadania chrześcijan. „Studia Oecumenica” 14:2014 s. 5-15.
- JASKÓŁA P.: Kościół wobec świata. „Studia Oecumenica” 14:2014 s. 17-28.
- JASKÓŁA P.: Zagadnienia ekumeniczne. Opole 2004.
- KANTYKA P.: Towards the Reconciliation of Ministries. Apostolic Succession and Mutual Recognition of Ministry form “Unitatis reintegratio” to “The Church: Towards a Common Vision”. „Studia Oecumenica” 14:2014 s. 53-62.
- KOPIEC P.: Continuity and Change in the Church: Christian Journey Across Human Cultures. „Studia Oecumenica” 14:2014 s. 45-52.
- LEŚNIEWSKI K.: Wpływ obrazów Kościoła na trynitarną wrażliwość chrześcijan. Dokument „Ku wspólnej wizji Kościoła” w świetle eklezjologii prawosławnej. „Studia Oecumenica” 14: 2014 s. 109-123.
- Ku wspólnej wizji Kościoła. „Studia Oecumenica” 14:2014 s. 345-405.
- The Nature and Mission of the Church: A Stage on the Way to a Common Statement. Faith and Order Paper No. 198. Geneva: WCC 2005.
- The Nature and Purpose of the Church: A Stage on the Way to a Common Statement. Geneva: WCC 1998.
- PORADA R.: Kościół jako sakrament zbawienia w świetle uzgodnienia «Ku wspólnej wizji Kościoła». „Studia Oecumenica” 14:2014 s. 63-81.
- PORADA R.: Kościół w dziele usprawiedliwienia. Opole 2000.
- RABIEJ S.: Społeczno-polityczne aspekty zaangażowania Kościoła. „Studia Oecumenica” 14:2014 s. 99-108.
- SKŁADANOWSKI M.: Unity of the Church vs. Ethical Differences. Difficulties Associated with and the Prospects for the Document The Church: Towards A Common Vision. „Studia Oecumenica” 14:2014 s. 91-98.

*KU WSPÓLNEJ WIZJI KOŚCIOŁA –
NOWY DOKUMENT KOMISJI „WIARA I USTRÓJ”*

Streszczenie

Artykuł prezentuje nowy dokument wypracowany w Komisji „Wiara i Ustrój” Światowej Rady Kościołów *The Church: Towards a Common Vision*, który w języku polskim opublikowano pt. *Ku wspólnej wizji Kościoła*. Dokument ma wysoką rangę ekumenicznego uzgodnienia. W punkcie pierwszym wspomniane zostają omawia opracowania poprzedzające dokument, punkt drugi wprowadza w jego strukturę, natomiast w punkcie trzecim analizie poddano wybrane istotne treści uzgodnienia. Skoncentrowano się na trynitarnym charakterze Kościoła i jego jedności, jedności Kościoła jako daru Trójjedynego Boga i zadaniu dla chrześcijan, Kościele jako sakramencie zbawienia, trosce Kościoła o los stworzenia, społeczno-politycznych aspektach za-

angażowania Kościoła w świecie, szeroko rozumianym stosunku Kościoła do świata, zagadnieniu ciągłości i zmiany w Kościele oraz na procesie pojednania posługiwań. Ostatnia część zawiera próbę krótkiej oceny.

Streścił ks. Piotr Jaskóła

Słowa kluczowe: Chrystus, Duch Święty, Kościół, świat, dialog ekumeniczny, jedność, relacja.